

Q&A's over gezondheidsschade van een lockdown

1. Heeft u kennisgenomen van het AD artikel waarin professor Besturen van Veiligheid (10)(2e) bepleit dat de huidige Coronamaatregelen op langere termijn meer doden veroorzaken, dan dat ze voorkómen?

- Ik heb dit artikel met interesse gelezen, en vind dat professor Helsloot een belangrijk punt aansnijdt. Hij wijst op de gezondheidseffecten van de economische gevolgen, van de maatregelen die we nemen om Corona in te dammen.
- Die negatieve gezondheidseffecten zijn er inderdaad en wijzen er vooral op dat een langdurigere, intensievere lockdown relatief grote mentale volksgezondheidsschade veroorzaakt.
- Elk besluit die de persoonlijke en economische bewegingsvrijheid van mensen beperkt, moet daarom proportioneel zijn.

2. Hoe weegt u de beperking van het gezondheidsverlies door Corona als gevolg van contact beperkende maatregelen, af tegenover het gezondheidsverlies dat deze maatregelen veroorzaken?

- Er is bij mijn weten nog geen wetenschappelijk gevalideerde, betrouwbare methode om kwantitatief het brede spectrum aan plussen of minnen van beperkende maatregelen ten aanzien van Corona nauwkeurig tegen elkaar af te zetten.
- We weten immers nog niet wat het toekomstige verloop is van deze pandemie.

- Ook is niet nauwkeurig bekend welk effect het 'stuwmeer' aan uitgestelde zorg zal hebben.
- Als laatste is de ordegrrootte en duur van de economische recessie die naar alle waarschijnlijk aantreedt onzeker, en niet goed te vergelijken met de financiële crisis uit 2008 en de minder globale recessies na SARS, Mexicaanse Groep en Ebola.
- Ook hier hebben we dus te maken met 100% van de besluiten op basis van (maximaal) 50% van de kennis.
- Desondanks denk ik dat we gebalanceerd te werk gaan met een intelligente in plaats van volledige lockdown. Uit de wetenschappelijke literatuur blijkt namelijk dat langdurige, intensievere lockdowns ernstige gevolgen hebben voor de mentale gezondheid. Die uiten zich bijvoorbeeld in een toename van Post Traumatische Stress Stoornis (PTSS).
- Ook op de langere termijn kan verondersteld worden dat een heftige lockdown forse impact heeft, omdat hierdoor de economische recessie groter wordt. En recessies leiden weer tot hogere zelfmoordcijfers en andere mentale gezondheidsproblemen.
- OPTIONEEL: Ik kan wel bij het Outbreak Management Team benadrukken dat we ook graag de meer indirecte gezondheidseffecten zo zorgvuldig mogelijk mee willen wegen. Gezien de onafhankelijke status van dit team kan ik dit echter niet garanderen.

3. Wat is het effect van een lockdown op de gezondheid?

- Studies naar de effecten van quarantaine bij SARS (ook in Canada), Mexicaanse Griep en Ebola, en zeer recente studies naar Corona in China laten er geen misverstand over bestaan: de mentale gezondheid van mensen verslechtert.
- Suicide, boosheid, eenzaamheid en met name PTSS neemt toe. De resultaten van deze meestal zeer recente studies zijn niet eenduidig in ordegrrootte maar laten een toename van PTSS zien van 5% tot wel 30%.
- PTSS verhoogt vervolgens weer de kans op suïcidale gedachten en andere psychische maar ook somatische aandoeningen zoals dementie, artrose, diabetes. Hierdoor is er ook op langere termijn een negatief gezondheidseffect.
- Opmerkelijk genoeg verslechtert de mentale gezondheid ook in (aangrenzende) regio's, waar geen lockdown is, met name bij mensen die niet meer kunnen werken door de golfeffecten van de lockdown elders.
- Wetenschappers adviseren dan ook dat een lockdown nooit langer moet duren dan absoluut noodzakelijk.
- Belangrijk om deze negatieve effecten te mitigeren zijn goede communicatie over het doel van een quarantaine/lockdown. De continuïteit van zorg en primaire levensbehoeften dient op peil te blijven, en het blijkt ook belangrijk dat mensen simpele adviezen zoals handen wassen blijven opvolgen.
- Ook is bekend dat een vrijwillige quarantaine/lockdown minder psychische gezondheidsklachten oplevert dan een verplichte.

- Het moge duidelijk zijn: een volledige lockdown heeft niet de voorkeur als indamming van het virus ook mogelijk is met een meer intelligente lockdown!
- Ik ben daarmee blij om te vernemen dat burgers zich afgelopen weekend beter aan de regels hebben gehouden.

4. Welk effect heeft een lockdown op de economische recessie die al begonnen is, en wat is daar vervolgens het volksgezondheidseffect van?

- Een volledige, langdurige lockdown zal naar alle waarschijnlijkheid een zwaardere en langere economische recessie veroorzaken.
- Ik denk niet dat het moeilijk is om hier een beeld bij te vormen, gezien alle berichten over ondernemers en anderen die een zware tijd tegemoet gaan.
- Dit benadrukt nogmaals dat er niet gemakkelijk moet worden gedaan over een volledige lockdown.
- Want we weten dat ook recessies leiden tot een verslechtering van de mentale volksgezondheid.
- Tijdens een recessie nemen de werkloosheid en financiële onzekerheid toe, wat vervolgens weer leidt tot meer depressies en angststoornissen, en meer suïcides.
- Tijdens de financiële crisis van 2008 was dit effect ook te zien, alhoewel ook duidelijk werd dat economische ondersteuningsmaatregelen deze heftige effecten deels kunnen mitigeren.

- Het noodpakket waar collega's Hoekstra, Wiebes en Koolmees mee bezig zijn is dan ook uitermate belangrijke om deze gezondheidseffecten op te vangen.
- Maar ik herhaal: als we overgaan op een heftige, lange lockdown, zullen ook zij het lastiger krijgen om de grotere recessie op te vangen, met grotere negatieve gezondheidseffecten tot gevolg op de langere termijn.
- Tegelijkertijd is het ook goed om te weten dat een recessie niet alleen maar negatieve gezondheidseffecten kent. De totale sterfte neemt volgens de meeste studies niet af of daalt zelfs.
- De wetenschap begrijpt niet precies hoe dit komt, en dergelijke effecten zijn ook erg contextafhankelijk. Ook dit is dus geen effect wat we perfect kunnen voorspellen.

5. Welk effect heeft een lockdown op het 'stuwmeer' aan uitgestelde reguliere zorg dat nu ontstaat?

- Ten eerste wil ik benadrukken dat het OMT benadrukt dat we niet goed weten of een volledige lockdown daadwerkelijk zorgt voor een snellere afname van het aantal besmetting.
- Maar als ik desondanks deze aanname doe, en als daardoor relatief snel de nu geblokkeerde capaciteit weer voor reguliere zorg vrijkomt, *dan* kan een lockdown het meest gunstig zijn voor het weer zo snel als mogelijk inhalen van noodzakelijke reguliere zorg.

- U hoort echter dat deze redenering met aannames aan elkaar vasthangt en daarmee zeer onzeker is.
- Daarnaast is het goed om te realiseren dat niet alle uitstel van zorg leidt tot meer gezondheidsschade. Waarschijnlijk wordt nu relatief veel niet-gepaste en electieve zorg uitgesteld (waarbij niets doen soms een prima optie kan zijn).
- In die context heeft mijn voormalige collega Bruins uw Kamer meermaals geïnformeerd over de beleidsprogramma's Zorgevaluatie en Gepast Gebruik. Hierin werken de HLA-MSZ partijen, het Zorginstituut en ZonMw nauw samen om ervoor te zorgen dat Zorgevaluatie over vijf jaar integraal onderdeel is van de reguliere medisch-specialistische zorg.
- De crisis waar we nu in zitten kans als positief effect hebben dat het aandeel minder nuttige zorg sneller afneemt dan we origineel hadden gehoopt.
- Maar ik wil hier zeker niet optimistisch over doen. Onderzoeksbureau Gupta schat in dat momenteel 40% van de zorg stilligt. Dit percentage ligt ver boven de meest pessimistische schattingen van niet gepast gebruik.
- Als we Corona niet snel genoeg onder controle krijgen, zal het dus naar alle waarschijnlijk ook tot gezondheidsschade leiden doordat veel 'reguliere' zorg langdurig uitgesteld wordt.
- Maar het is dus onbekend of een lockdown hiertoe een betere strategie is!